

000

getuigen

7

VRIJDAG 26 MAART 1999

verslag van de zevende 'rechtszitting' naar
aanleiding van het thema 'Doven en werk'

Rechter	Wil Schollmeyer
Advocaat	Flip Delmonte
Openbare aanklager	Jan-Pieter Govers
Griffier	Will Hendriks

Rechter: Goedenavond allemaal. Voordat we gaan beginnen, wil ik eerst iets vertellen. Zoals jullie weten zijn er vorige week twee dove meisjes in de sneltram aangevallen en mishandeld door een groep jongens. Misschien heb je het in de krant gelezen of op televisie gezien of van anderen gehoord. Het is heel erg wat er is gebeurd. Het kan natuurlijk ook horende meisjes overkomen, maar vanavond wil ik met jullie aan die dove meisjes denken. De meisjes mogen nu niet meer met het openbaar vervoer reizen en gaan voortaan met de taxi naar school. Dat is niet goed. Ze zijn daardoor niet meer vrij en raken hun zelfstandigheid kwijt. Daarom willen we de meisjes een brief schrijven met al onze handtekeningen eronder. In de pauze kunnen jullie je handtekening zetten bij Eduard. Op de lijst kun je ook je leeftijd invullen. Waarom? Omdat het belangrijk is voor die meisjes om te zien dat ze gesteund worden door dove mensen van alle leeftijden.

Ik zal nu de tekst van de brief vertellen:

'Wij doven vinden het heel erg wat jullie hebben meegemaakt. Door deze brief willen we jullie steun geven. We hopen dat jullie de angst kunnen overwinnen. We hopen ook dat jullie je weer vrij, veilig en zelfstandig voelen. Laat je niet bang maken! We wensen jullie veel sterkte. En ook jullie ouders.'

Dan open ik nu de rechtszitting. Welkom allemaal in Theater 't OOG. Het is vanavond de zevende OOGgetuigen met als thema: doven en werk.

Ik zal me eerst even voorstellen. Ik ben Wil Schollmeyer. Naast mij zit Flip Delmonte (naamgebaar: F-sigaar). Hij is vanavond advocaat. Aan de andere kant zit Jan-Pieter Govers (naamgebaar Pijp). Hij is de openbare aanklager.

Will Hendriks (naamgebaar: W-Haar achter oor). Zij is mijn assistent, let op wie er iets wil zeggen en schrijft de namen op.

We hebben vanavond vijf stellingen, drie voor de pauze en twee erna.

Ik zal iedere stelling eerst gebaren en dan laten lezen. Na iedere stelling geef ik een samenvatting.

1. Bijna alle beroepen zijn voor doven geschikt.

Advocaat: Ja, dat klopt. Doven kunnen alle beroepen uitoefenen, behalve die beroepen die met het gehoor te maken hebben, zoals telefonist, piloot of astronaut. En een dove zal ook niet gemakkelijk minister worden.

Openbare aanklager: De advocaat zegt dat doven bijna alle beroepen kunnen hebben, maar dat is niet zo. Doven kunnen heel veel niet. Wat kunnen ze wel? Schoonmaker of huismeester, maar hogere beroepen zijn niet voor de doven weggelegd.

Advocaat: (vraagt aan het publiek) Hoe komt dat?

Jos Dorrestijn: Bij doven mankeert er niets aan de hersenen. Dus doven kunnen alles zelfstandig doen. En in Amerika bestaan ook dove piloten.

Pascal Hessels: Doven kunnen in principe ieder werk doen, maar vaak zijn ze niet assertief genoeg. Ze komen niet voor zichzelf op. En de horenden geven doven vaak te weinig kansen. Horenden zeggen vaak tegen doven: dat kun jij niet. Maar doven moeten zich daar niet bij neerleggen en het gewoon toch proberen.

Jacqueline Rensen: Ik ben het niet helemaal eens met de advocaat en ook niet met de openbare aanklager. Ik doe nu uitvoerend werk, terwijl ik wel leiding kan geven. Maar door de omstandigheden is dat toch moeilijk. Horenden praten veel met elkaar. Ik mis veel informatie omdat ik niet hoor. Ik kan niet telefoneren. Dus ik heb de kwaliteiten om leiding te geven en toch doe ik het niet. Eigenlijk vind ik dat doven niet

onder hun niveau moeten werken.

De advocaat zei net dat doven geen minister kunnen worden, maar dat kan wel. In Italië is een dove minister. Alleen beroepen die met muziek te maken hebben, zoals violist of pianist zijn niet geschikt.

Advocaat: Ik ben verbaasd. Ik beweerde dat doven geen piloot of minister kunnen worden en nu wordt me verteld dat er een dove piloot en een dove minister bestaan. Dat wist ik niet.

Iris Diamant: Als een doof kind van jongs af aan veel oefent, kan het zelfs muziek maken.

Openbare aanklager: Dus niemand is het met mij eens? Goed, doven kunnen misschien wel alles, maar waar is het bewijs? Ik kan zelfs met een verrekijker geen doven in hogere functies zien.

Ilse Hartzema: Doven hoeven niet alles te weten en te kunnen. Ook horenden hebben vaak een lage opleiding en werk op een laag niveau. Ik ken genoeg horenden die op een lager niveau werken dan ik.

En mijn man heeft op de televisie zelfs een dove violist gezien. (Tegen Mike:) Waar was dat?

Mike Hartzema: Dat weet ik niet, maar ik zal het opzoeken.

Perwin Schol: Mijn hart zegt dat de advocaat gelijk heeft, maar mijn hoofd zegt dat ik het eens moet zijn met de openbare aanklager. Zoals de maatschappij nu in elkaar zit, kunnen doven niet alles. Het is heel moeilijk om als dove tussen allemaal horenden te werken. Misschien dat we over vijftig of honderd jaar verder zijn, maar nu is het nog niet zover.

Boris Pavloff: Doven kunnen wel bijna alles, maar vaak wordt het ze niet toegestaan. De dove piloten in Amerika mogen niet overal landen en in Italië mogen doven geen motorboot varen. De mogelijkheden van doven worden niet gezien, zelfs niet met een verrekijker, zoals de openbare aanklager bewijst.

Jean Couprie: Doven kunnen wel een hoog niveau behalen, maar in de praktijk komt er vaak niets van terecht en hebben ze beroepen op een laag niveau. Er zijn ook veel beroepen die doven niet kunnen uitoefenen, zoals tolk. En muziek... ja misschien wel als hobby, maar niet op een professioneel niveau.

Henk Buter: We moeten ons afvragen hoe dat komt. Doven kunnen veel meer, maar het onderwijs aan doven heeft een veel te laag niveau. Dovenscholen stimuleren dove jongeren niet genoeg. Het dovenonderwijs heeft een eeuw lang het gebaren verboden en dat is een grote fout geweest.

Xandra Docters: De openbare aanklager vraagt om bewijzen. Die zijn er. We hebben bijvoorbeeld een dove tandarts in Nederland en Johan Wesemann werkt op Europees niveau.

Doven kunnen alles, zeker nu er allerlei voorzieningen zijn, zoals tolken. Natuurlijk is het moeilijk om een sociaal netwerk op te bouwen, maar dat is geen reden om het niet te proberen.

Rechter: vat de discussie samen.

2. Doven kunnen geen chef of directeur worden.

Openbare aanklager: Ja, dat klopt. Kijk maar om je heen. Een dove directeur of chef brengt te veel communicatieproblemen met zich mee. De hele dag liplezen is vreselijk vermoeiend. Telefoneren kan niet, behalve via een tolk, maar dat kost te veel tijd. En in bedrijven is tijd geld.

Advocaat: De openbare aanklager leeft nog in het verleden. We leven nu in de moderne tijd. Natuurlijk kan een dove nu chef worden. Er is zoveel apparatuur: e-mail, teksttelefoon, fax, zelfs draagbare faxen. (Tegen publiek:) Wat denken jullie ervan?

Truus Löwenstein: De universiteit voor doven in Amerika, Gallaudet Universiteit, heeft een dove directeur. Die is aangenomen na een lange en heftige strijd van de studenten. Dus het kan wel.

Mike Hartzema: Ik ben een jaar geleden directeur geworden van een computerbedrijf. Het is inderdaad zwaar vanwege de communicatieproblemen, maar toch blijf ik directeur.

Jos Dorrestijn: Ik denk dat ik in de toekomst wel directeur kan worden. Er wordt nu al een apparaat ontwikkeld dat gesproken tekst omzet in geschreven tekst.

Leontien Peters: Ik ben op latere leeftijd doof geworden, maar ik ben ook chef geweest van vijf mensen. Dat ging prima. Als doven bewezen hebben dat ze goed werken en goed met anderen kunnen omgaan, kunnen ze chef worden.

Boris Pavloff: We moeten goed met de verrekijker om ons heen kijken. In Frankrijk is een dove directeur van een school. Het gaat om uitstraling en persoonlijkheid.

Renée Poelman: Doven kunnen wel directeur worden van een instelling waar doven werken, maar niet van een bedrijf waar alleen horenden werken.

Xandra Docters: Dat kan wel. Er zijn genoeg technische voorzieningen, maar doven hebben vaak zelf een houding van laat maar of ja maar...

Jacqueline Rensen: Ja, er zijn inderdaad allerlei technische voorzieningen, maar toch blijft het moeilijk. Ik wil een keuze maken. Als ik chef word, moet ik me heel erg inspannen. Dat betekent dat ik 's avonds doodmoe thuis kom en niets meer kan doen. Dat betekent dat ik ook in de weekenden bezig moet zijn met mijn werk. Daar kies ik niet voor. Ik heb het er niet voor over. Volgens mij is de enige mogelijkheid om een eigen bedrijf op te zetten en je eigen baas te zijn.

John van Gelder: Iemand noemde de naam van Johan Wesemann. Ja, hij is directeur. Gisteren was hij op de televisie. Maar wat ik zo jammer vind, is dat hij praatte zonder gebaren te maken. Waarom laat hij de gebarentaal niet zien? En verder: ik ben ook directeur, van Theater 't OOG!

Het publiek lacht.

Sarah Muller: Zijn er hier directeuren en chefs aanwezig? (Niemand steekt zijn vinger op.) Zie je wel, die liggen allemaal doodmoe thuis! De openbare aanklager heeft gelijk.

Het publiek lacht.

Advocaat: Ik stap even uit mijn rol van advocaat. Vroeger ben ik zelf chef geweest van een afdeling met tien mensen. Ik werkte vaak over en moest ook nog een lange reis naar huis maken. Toch was ik niet moe. Ik heb de capaciteiten om leiding te geven en was ontspannen.

Perwin Schol: Mijn petje af voor John van Gelder. Maar hij is directeur van een theater voor doven. Dat is toch wat anders dan directeur zijn van een bedrijf van horenden.

John van Gelder: Ik kom vaak genoeg horende mensen tegen in de theaterwereld. In het begin moeten ze aan me wennen. Maar als ze me eenmaal kennen, gaat de communicatie goed, zeker als Mieke tolkt.

Vroeger werkte ik op de glasinstrumentmakerij van de Universiteit van Amsterdam. Op een gegeven moment werd mijn chef ziek en zat ik alleen. Er kwam een professor in de instrumentmakerij en die vroeg naar mijn chef. Die is er niet, zei ik. De man raakte helemaal in de war en wist niet meer wat hij moest doen. Ik werd kwaad. Hij had een tekening bij zich van een glasininstallatie. Geef hier, zei ik. Hij ging weg en ik heb die glasininstallatie gemaakt. Het was heel ingewikkeld. Toen het klaar was, ging ik naar boven om de installatie te brengen. Zijn ogen vielen bijna uit zijn hoofd. Hij was zo tevreden over het resultaat. Vanaf dat moment kwam hij iedere keer bij me en vertelde aan iedereen dat ik zo'n vakman was. Toen waren de problemen opgelost.

Maar toen kwam mijn chef weer terug en praatte iedereen weer met hem en niet meer met mij.

Rechter: vat de discussie samen.

3. Doven hebben recht op steun bij sollicitatie en op arbeidsbemiddeling.

Advocaat: Ja, dat vind ik belangrijk. Veel doven hebben een taalgebrek en kunnen niet goed brieven schrijven. En het is voor een dove ook moeilijk om bij een bedrijf te solliciteren.

Openbare aanklager: Hulp nodig? Het is weer hetzelfde liedje als twintig, dertig, veertig jaar geleden. Doven hebben hulp nodig tot aan hun dood. Ik ben daar tegen. Doven moet het zelf doen en niet altijd om hulp vragen. Eerst zelf proberen en als het niet gaat, dan pas om hulp vragen.

Advocaat: De openbare aanklager doet alsof alleen doven hulp nodig hebben, maar dat is niet waar. Ook horenden hebben hulp nodig bij solliciteren. Het arbeidsbureau heeft zelfs een cursus solliciteren voor horenden.

Dus waarom zouden doven geen hulp mogen krijgen?

Amos Muller: Toen ik klaar was met school, moest ik werk zoeken. Mijn begeleider heeft me toen geholpen om een brief te schrijven. Ik werd aangenomen. Maar het werk beviel me niet en ik zocht ander werk. De tweede keer heb ik het zonder hulp gedaan. Ik zag een advertentie en ben gewoon naar dat bedrijf gegaan en heb gevraagd of ik die baan kon krijgen.

Henk Buter: Ik heb altijd alles zelf gedaan, maar ja, zo ben ik. Niet alle doven zijn hetzelfde. Er zijn onder doven net zoveel verschillen als onder horenden.

Xandra Docters: Het gaat om ervaring opdoen. De eerste keer dat je een sollicitatiebrief moet schrijven of moet solliciteren, weet je nog niet hoe het moet. Dan is het goed om om hulp te vragen.

Renée Poelman: Amos is zelf naar het bedrijf gegaan, maar vaak kan dat niet en moet je eerst een brief schrijven. Ik heb er nog nooit van gehoord dat je zomaar naar een bedrijf kan gaan, zonder een sollicitatiebrief te schrijven.

Iris Diamant: Vroeger zeiden ze tegen mij: ga maar naar de mavo of de huishoudschool, maar dat wilde ik niet. Ik wilde met bloemen werken. Toen heb ik een psychologische test gedaan en daaruit bleek dat het haalbaar was. Dus ging ik naar een horende school. Ik liep stage en haalde mijn diploma. Toen wilde ik een eigen zaak beginnen, maar dan had ik hulp nodig, hulp met de financiën. En verder: hoe moest ik communiceren met de klanten? Dat was een heftige confrontatie. Ik schreef me in bij het arbeidsbureau. Maar mijn motivatie ging steeds verder achteruit. Dan maar moeder worden, dacht ik. Nu werk ik gelukkig bij een dovenschool. Ik ben in dienst van Gestel. Ik ben heel blij met mijn werk. Want in de horende maatschappij is niet genoeg steun voor doven.

Advocaat: Toch is het ook een financieel probleem. Als je geld genoeg hebt, kan je personeel aannemen die de klanten helpen.

Genco Anit: Na mijn studie wilde ik werken. Ik heb een opleiding electronica gedaan. In de zomervakantie kon ik werken als invaller voor mensen die op vakantie gaan, maar na de zomer hield dat op. Ik las advertenties in de krant en bij het uitzendbureau. Via het arbeidsbureau kwam ik erachter dat de bank Van Lanschot iemand zocht die veiligheidsapparatuur kon ontwikkelen. Ik ben gaan solliciteren, zonder tolk, want ik kan goed liplezen. Toen kreeg ik een brief dat ik was afgewezen. Ik ben weer naar het uitzendbureau gegaan, maar daar hadden ze geen werk in de electronica. Wel werk als schoonmaker of vuilnisman. Maar ik wil geen WW-stempel. Dus heb ik weer gesolliciteerd. Ik gaf mijn gegevens op, van mijn opleiding enz. Die man was heel verbaasd dat ik dat allemaal had gedaan. Maar toch wilden ze me niet aannemen. Ze waren bang dat ik als dove niet zou merken dat er bijvoorbeeld lucht ontsnapt of dat een machine kapot gaat. Toen heb ik gezegd: laat het me één week proberen. Zonder salaris, vroegen ze. Oké, zonder salaris. Na twee dagen kwam de directeur naar me toe en zei: je bent aangenomen, met salaris!

Het publiek applaudisseert.

Jos Dorrestijn: Toen ik jong was, wilde ik graag een baantje om wat bij te verdienen. Er was een straat waar aan beide kanten allemaal winkels waren. Ik heb bij alle winkels gevraagd of ze werk voor me hadden. Maar nee hoor, helemaal niks. Het was hopeloos.

Nu heb ik veel diploma's gehaald en ervaring opgedaan. Ik heb bij het schrijven van een sollicitatiebrief hulp nodig, want ik schrijf niet goed Nederlands.

John van Gelder: Ik sta al meer dan tien jaar bij het arbeidsbureau ingeschreven en ik heb nog nooit werk aangeboden gekregen!

Alice van der Garde: Als je solliciteert naar een lage functie, kan je wel om hulp vragen, maar als je solliciteert naar een hoge functie, moet je het zelf doen. Je kan je niet door iemand bij het handje laten nemen.

Rechter: vat discussie samen.

De openbare aanklager stapt even uit zijn rol.

Jan-Pieter Govers: Ik sta ook ingeschreven bij het arbeidsbureau. Laatst kreeg ik een brief dat ik in Noorwegen kon komen werken. En pas kreeg ik een brief dat ik in Duitsland welkom was om te komen werken!

P A U Z E

Rechter: Niemand meer naar de WC? Oke, dan gaan we verder met de volgende stelling.

Openbare aanklager: Ik hoop dat jullie niet te veel gedronken hebben, want als er uit de bloedtest blijkt dat jullie een te hoog promillage alcohol in je bloed hebben, moeten jullie eruit.

4. Doven isoleren zichzelf. Ze gaan niet naar vergaderingen en zitten in de pauze vaak alleen.

Openbare aanklager: Het is waar dat communicatie met horenden niet gemakkelijk is. Ze zijn vaak moeilijk af te lezen. De gesprekken zijn daarom vaak beperkt: wil je koffie? Hoe gaat het met je? Goed? Fijn. Je kunt hooguit een kaartje samen leggen, want daar heb je niet veel communicatie bij nodig. Maar dove mensen zijn ook lui. Als het te moeilijk wordt, geven ze het op. Ze hebben vaak een houding van: ik verdien hier mijn geld en verder niet.

Advocaat: Doven zijn helemaal niet lui. Ze zijn juist heel ijverig. Ze roepen zo vaak horenden dat hun vingers ervan slijten en ze bijna geen vingers meer over hebben.

Openbare aanklager: Dat doven zich moeten inspannen hoort bij het doof zijn.

Advocaat: Waarom volgen horende collega's niet een gebarencursus?

Openbare aanklager: Dat is toch veel te duur. Bedrijven moeten bestaan, winst maken. Als ze geld uitgeven aan cursussen gebarentaal, dan gaan ze failliet.

Advocaat: Welnee! Een bedrijf kan ook een gebarendocent uitnodigen en in het bedrijf een cursus laten geven. Dat is veel goedkoper. Bovendien: als de communicatie niet goed verloopt, raakt de dove gefrustreerd, ziek in zijn hoofd en dan komt hij in de WAO. De WAO is veel duurder dan een gebarencursus.

Perwin Schol: De stelling klopt. Tijdens mijn stage zat ik ook tussen de horenden en meestal zat ik te lezen of te schrijven. Ik denk er zo over: of ik heb echt een goede communicatie met horenden of niet. Ik heb geen zin in van die oppervlakkige gesprekjes als: Hoe gaat het met je? Goed? Ik ben geen hond die blij is met een bot dat ze je toegooien. Mijn vriend is anders. Die vindt een beetje communicatie beter dan niets. Ik wil later het liefst met dove collega's werken.

Jos Dorrestijn: Op mijn werk heb ik tussendoor wel een beetje communicatie. Maar de horenden praten veel met elkaar en lachen samen. Ik wil graag weten waarover ze praten en waarom ze lachen, maar dat vertellen ze vaak niet. Vooral in de pauze. Dan zitten ze met elkaar te kletsen. Ik kan natuurlijk wel de krant gaan lezen, maar ik wil graag meedoen met de gesprekken, informatie verzamelen. Maar ze zeggen niets tegen me. Dat is heel frustrerend.

Sarah Muller: Als horenden een gebarencursus hebben gevolgd, kennen ze losse gebaren en nog steeds geen gebarentaal. Dus dan kun je in de pauze nog niet voluit gebaren.

John van Gelder: Ik geef les in Haarlem in een bedrijf waar twee doven werken met vijftien horenden. Op een gegeven moment zag ik dat een van de doven met stem spreekt tegen een horende collega, zonder gebaren te gebruiken. Ik zei tegen hem: waarom gebruik je geen gebaren? Zo leren ze het nooit! En waarom sta ik hier eigenlijk les te geven?

Openbare aanklager: In een gebarencursus leren cursisten gebaren voor bed, pyjama en tandenpoetsen. Wat heb je nou aan zulke gebaren op je werk?

Advocaat: In een gebarencursus kunnen cursisten allerlei gebaren leren, gebaren die nodig zijn voor het werk en gebaren die je kan gebruiken in privégesprekken.

Boris Pavloff: Het is belangrijk om een goede band op te bouwen met horende collega's. En vooral niet zielig doen.

Mieke Julien: Ik heb een vriendin met wie ik gestudeerd heb. Ik had haar al heel lang niet gesproken. Laatst belde ze me op. Ze is op dit moment gemeentesecretaris van de gemeente Tilburg. Op het gemeentehuis werken drie dove vrouwen. Ze zijn erg geïsoleerd. Ze hebben met niemand contact, behalve af en toe met elkaar. In de pauze zitten ze altijd alleen en ze komen nooit op werkbesprekingen. Ze vroeg of ik haar informatie kon opsturen. Dus heb ik haar '101 vragen over doof zijn' gestuurd.

Later vertelde ze me dat de burgemeester tegen haar had gezegd: waarom doe je zoveel moeite voor maar drie dove mensen? Toen antwoordde zij: het gaat niet alleen om die drie dove vrouwen. Het gaat erom dat de gemeente Tilburg aandacht besteedt aan communicatie en aan de onderlinge werksfeer. Dat is voor iedereen belangrijk, niet alleen voor die vrouwen.

Renée Poelman: Ik werkte als enige dove tussen de horenden. Het was waardeloos. Toen stond ik een keer te gebaren met een andere dove en toen zei mijn chef dat ik niet moest ouwehoeren.

Mijn horende collega's vertelden me niets. Als ik vroeg waarover ze praatten, zeiden ze: o, nergens over, niet belangrijk. Er was helemaal geen uitwisseling. Dus ging ik in de pauze maar wandelen in mijn eentje, of de krant lezen. Soms ging ik naar Kees Ros om wat te gebaren. Ik was echt geïsoleerd.

De griffier doet de hoed af en stapt even uit haar rol.

Will Hendriks: Ik werk al 42 jaar bij hetzelfde bedrijf. Ik ben daar de enige dove. Vroeger werkte er nog een dove, maar die is weggegaan.

Tijdens het werkoverleg zaten mijn collega's met elkaar te vergaderen. Ik zat er maar een beetje bij. Dus toen ben ik weggelopen. Mijn cheffin vroeg waarom ik was weggegaan en ik heb het verteld aan haar. Toen heeft mijn cheffin met mijn collega's gesproken en hebben ze afgesproken dat mijn collega's om de beurt aan mij zouden vertellen waarover er gepraat werd.

Ik werk nu met veel plezier. Mijn collega's vertellen me alles, ook waarom ze moeten lachen. Ik heb erg geboft met de situatie op mijn werk.

Advocaat: Het maakt natuurlijk ook uit hoe verstaanbaar een dove is en hoe goed hij kan lip-lezen.

Renée Poelman: Als ik met een horende alleen ben, kan ik het gesprek wel volgen. Maar in een groep is het veel moeilijker. Als ik met een horende aan het praten ben, pakt een andere horende heel vaak het gesprek af. Dat is zo vervelend. Ik heb al een tijd geleden gezegd dat ze de

cd-rom met gebaren moeten bestellen. Maar die is er nog steeds niet. En dan zeggen ze tegen mij dat ik naar logopedie moet om beter te leren praten.

Boris Pavloff: Het gaat erom om voor jezelf op te komen en een goede band op te bouwen. Ik was laatst op wintersport geweest met allemaal doven. Toen kwam ik weer op mijn werk en toen vergat ik mijn stem te gebruiken. Zei mijn collega verbaasd: Hè, wat zeg je nou?

John van Gelder: Werksituaties zijn erg verschillend. Maar wat ik erg vind, is wat er op de dovenscholen gebeurt. Op de Ammanschool bijvoorbeeld werken steeds meer dove mensen. En er zitten dove kinderen op school. Maar niet alle horende leerkrachten gebaren in de pauze of als ze met elkaar aan het praten zijn. Daardoor raken veel doven ziek en overspannen.

Genco Anit: Toen ik aan mijn collega's vroeg waarover ze praatten, zeiden ze: O, dat is niet belangrijk. Toen heb ik gezegd: Ik bepaal of het belangrijk is of niet. Niet jullie.

In het bedrijf werken 1200 mensen. In de pauze zitten we aan lange tafels. Op een keer was ik zo gefrustreerd dat ik hard op de tafel heb geslagen. Dat heeft wel geholpen.

Iris Diamant: Ik heb in de krant gelezen dat er in Tokyo een supermarkt is waar al het personeel, 2500 mensen, les heeft gekregen van een gebarendocent. Het personeel moest leren gebaren om met dove klanten te kunnen communiceren.

Rechter: vat de discussie samen.

5. Horenden hebben te weinig begrip voor hun dove collega.

Advocaat (tegen een aantal oudere doven in het publiek): Ik wil graag van jullie weten wat jullie hebben ervaren. De jongeren hebben al veel verteld, maar jullie nog niet.

Deanna van Hall: Vroeger wisten de horenden niets van doof zijn af. Ze dachten dat doven dom

waren. En de doven wisten niet hoe ze met de horenden moesten omgaan. Dus bleven doven en horenden apart, omdat ze niets van elkaar wisten. Nu is er meer informatie.

Advocaat: Doven volgen nu hogere opleidingen en hebben hogere beroepen. Dat maakt het ook moeilijker. Vroeger deden doven vooral handwerk en daar heb je niet zoveel taal voor nodig.

Marie Wijkhuisen: Vroeger werden doven bijvoorbeeld horlogemaker of naaister. Ik was zelf vijftien jaar oud, toen ik van school af ging. Ik heb altijd met plezier gewerkt. Er was vroeger een hechte band, nu niet meer.

Elly Muller: Er is zeker en groot verschil tussen vroeger en nu. Vroeger werkten de mensen meer samen en hadden meer tijd voor elkaar. Ik heb twee banen gehad en heb altijd met plezier gewerkt. Ik ben nooit alleen geweest.

Kees Ros: De mensen hadden vroeger niet zo'n haast. Ze waren geduldiger. In de pauze legde ik een kaartje met collega's. Het werkoverleg kon ik niet volgen. Toen heeft een van mijn collega's een gebarencursus gevolgd. Het ging niet altijd gemakkelijk, maar er was meer aandacht voor persoonlijk contact.

Sarah Muller: Vroeger waren doven niet zo bewust. De jongeren van nu zijn zelfbewuster. Dat komt omdat de ouderen voor ons hebben gevochten. Maar hoe moet het nu in de toekomst? Bedrijven zijn nu harder dan vroeger, tijd is geld. We moeten er met elkaar over denken hoe het in de toekomst moet.

Rechter: Doven moeten meer voor zichzelf opkomen. Ze moeten vechten voor hun waardigheid en laten zien dat ze het wel kunnen, dat ze capaciteiten hebben, flink aanpakken en een uitstraling hebben.

Johan Ros zegt na afloop dat er eigenlijk in de grondwet opgenomen moet worden dat gehandicapten niet gediscrimineerd mogen worden, zoals in Amerika, de Disability Law.

Jan Backer vertelt dat hij toentertijd bij Shell heeft gesolliciteerd. In de sollicitatiebrief heeft hij geschreven over zijn opleidingen, maar niet dat hij doof was. Tijdens het sollicitatiegesprek zeiden ze tegen hem: waarom heb je dat niet geschreven? Toen zei hij: omdat het niet belangrijk is. U kunt me nu toch volgen? Hij is aangenomen en heeft vele jaren met veel plezier bij Shell gewerkt.

Rechter	Wil Schollmeyer
Advocaat	Flip Delmonte
Openbare aanklager	Jan-Pieter Govers
Griffier	Will Hendriks
Jury	
Genco Anit	Den Bosch
Jan Backer	Den Haag
Joep Backhuijs	Amstelveen
Wilma van den Berg	Ede
Jeannette Blijleven	Den Haag
Henk Buter	Amsterdam
Elsa Couprie	Oud-Loosdrecht
Jean Couprie	Oud-Loosdrecht
Jolanda van Dam	Amsterdam
Iris Diamant	Den Bosch
Xandra Docters	Son
Jos Dorrestijn	Amstelveen
Alice van der Garde	Utrecht
John van Gelder	Amsterdam
Paul de Groot	Ouderkerk aan de Amstel
Deanna van Hall	Amsterdam
Ilse Hartzema	Amersfoort
Mike Hartzema	Amersfoort
Marlijne Hemelaar	Leiden
Pascalie Hessels	Den Haag
Mieke Julien	Amsterdam
J.C. Lekkerkerk	Amsterdam
Eduard Leuw	Amsterdam
Truus Löwenstein	Overveen
Paul Macfarlane	Ouderkerk aan de Amstel
Amos Muller	Hoofddorp
Elly Muller	Amsterdam
Sarah Muller	Amsterdam
Boris Pavloff	Leidschendam
Leontien Peters	Amsterdam
Stien Poelman	Amsterdam
Renée Poelman	Amsterdam
Jacqueline Rensen	Rotterdam
Adri Ros van Kerckhoven	Almere
Alinda Ros	Voorburg
Johan Ros	Voorburg
Kees Ros	Alkmaar
Joke van Rijswijk	Voorburg
Perwin Schol	Amstelveen
Syll Schaap	Amsterdam
K.L. Schraal	IJmuiden
Inez Sleeboom	Leidschendam
Jan Tempelaar	Ede
D. in 't Veld	Amsterdam
Tineke Verkaik	Caracas, Venezuela
Teja Vossen	Amsterdam
Richarda Westervoorde	Almere
M.H. Wijkhuisen	Amsterdam
Luiz Yudo	Purmerend

Er waren in totaal 49 deelnemers, van wie 16 uit Amsterdam en 33 van buiten Amsterdam.

OOGgetuigen is een initiatief van Theater Y OOG en wordt uitgevoerd door Handlbaner in samenwerking met Wood & Gebout.

OOGgetuigen is een serie discussie-avonden in de vorm van een rechtszaak. Er wordt gediscussieerd over thema's die de samenleving betreffen.

De functie van rechter, verdachte en openbare aanklager wordt door steeds andere (dove) mensen bekleed. De voorraad is de Nederlandse Grbuurtaal.

Als iemand naam of bijdrage aan de discussie is vergeten of juist weggelaten, gaaf dan dat dove via fax/telefoon 020 689 50 57 of via e-mail julien@wood.nl.

De voorstellingen van OOGgetuigen zijn verkrijgbaar voor € 1,50 per stuk.

In het werkboek OOGgetuigen staat map voor map beschreven hoe OOGgetuigen georganiseerd kan worden. Over allerlei onderwerpen zijn artikelen ingewerkt. Dit praktische handboek is bedoeld voor vertalingen die zelf OOGgetuigen willen organiseren om met een anderwerp van hart te zijn. Het boek is te koop bij Handlbaner voor € 2,50.

Handlbaner is vooral een kade te hante met medewerkers van OOGgetuigen, die te allen tijde met de juiste informatie, een vanzelf een voorstelling, het werkboek en de voorstellingen.

Julien
Ede
Voorburg

Handlbaner is een organisatie die samenwerkt met de Nederlandse Grbuurtaal. Deze organisatie is de enige in Nederland die de voorstellingen van OOGgetuigen kan organiseren. Handlbaner is een organisatie die samenwerkt met de Nederlandse Grbuurtaal.

Handlbaner is een organisatie die samenwerkt met de Nederlandse Grbuurtaal. Deze organisatie is de enige in Nederland die de voorstellingen van OOGgetuigen kan organiseren. Handlbaner is een organisatie die samenwerkt met de Nederlandse Grbuurtaal.

Handlbaner is een organisatie die samenwerkt met de Nederlandse Grbuurtaal. Deze organisatie is de enige in Nederland die de voorstellingen van OOGgetuigen kan organiseren. Handlbaner is een organisatie die samenwerkt met de Nederlandse Grbuurtaal.